

תואמות לנקוב באישורים. מספר הבדיקות הפיסיות של סחורות, שליפואן נדרש רישיון, היה קטן. לכן קיים חשש לא מבוטל ליפוא סחורות אשר אינן ראויות לכך, בהן כאלה שלא נבדקו על ידי נציג של הרשות המוסמכת או שהבדק אותן לא היה מיומן די הצורך כדי לגלות את הליקויים.

מיעוט הבדיקות הביא גם לכך, שלא ניתן לוודא באופן סביר, שאכן אין מקרים של ניפול לרעה בהם הוחזרו מסים הגם שלא יפוא הסחורות, או שלא שולמו מסי יפוא כי לא יפוא סחורות שנועדו ליפוא.

שלטונות המכס אינם נוקטים סנקציות נגד סוכני מכס בעקבות ליקויים בפעולותיהם בתחום היפוא.

ממצאי מעקב

הטיפול ביועצי מס

דוח שנתי 43, עמ' 49

הביקורת בנושא הטיפול ביועצי המס נעשתה, בתקופה דצמבר 1991 - יוני 1992, לסירוגין, ופורסמה בדוח שנתי 43, עמ' 49.

בדוח שנתי 43 העלתה מבקר המדינה את הממצאים העיקריים הבאים: נציבות מס הכנסה ומס רכוש (להלן - הנציבות) לא פיקחה על מוסדות הלימוד לבחינות לרישוי יועצי מס (להלן - מוסדות הלימוד); עובדים שפרשו מהאגף אושרו כיועצי מס אף שלא עמדו בתנאים שנקבעו בפקודת מס הכנסה ובתקנות; כמה עובדים שפרשו לא מילאו אחר הוראות חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-1969, וייצגו במשרדי השומה נישומים שבהם טיפלו בעבר בתוקף תפקידם באגף מס הכנסה ומס רכוש (להלן - האגף).

ביולי 1994 עשה משרד מבקר המדינה ביקורת מעקב כדי לבדוק באיזו מידה תוקנו הליקויים שהועלו בדוח שנתי 43. להלן ממצאי המעקב:

1. בדוח שנתי 43 צוין כי הנציבות לא בדקה כלל, אם תכניות הלימודים שהגישו לה מוסדות הלימוד בצירוף לבקשות להכרה בהם אכן בוצעו, ואם מי שלימדו בהם היו המורים ששמותיהם צוינו בתכניות.

המעקב העלה שב-1994 החלו עובדי הנציבות לבדוק, אם המוסדות עומדים בדרישות הנציבות. כן נבדקו תנאי הלימוד בהם ורמתם. עד יולי 1994 ביקרו עובדי הנציבות בחמישה מבין עשרה מוסדות לימוד פעילים שקיבלו אישור.

2. בדוח שנתי 43 צוין, כי רוב המורים בקורסים לבחינות לרישוי יועצי מס היו עובדי האגף; הביקורת העלתה כי למחציתם בקירוב לא היו היתרים לעבודה פרטית.

בתקופת ביקורת המעקב עבדו 21 מעובדי האגף כמורים במוסדות הלימוד. נמצא כי לשמונה מהם אין אישור לעבודה פרטית כמורים לשנת 1994; ולשבעה מבין אלה אף לא היה אישור לשנים הקודמות. בין המורים, שלהם לא היה אישור לעבודה פרטית, היו גם פקיד שומה וסגן פקיד שומה.

ב-4.10.94 הודיעה הנציבות, בתשובתה למשרד מבקר המדינה, כי היא רואה את העניין בחומרה וכי היא שלחה מכתבי התראה לעובדים הנדונים.

3. בדוח שנתי 43 נכתב, כי הנציבות אינה נותנת את דעתה על ניגוד העניינים שעלול להיווצר במצב שבו רכז הקורס, האחראי להעסקה של מורים, מייצג נישומים המטופלים במשרדי השומה שבהם עובדים מורים אשר הוא אחראי להעסקתם.

ביקורת המעקב העלתה, כי במסגרת הפיקוח שהונהג על מוסדות הלימוד נבדקים גם הנתונים של רכזי הקורסים כדי לוודא, שאין רכז קורס שמייצג נישומים.

4. על פי התקנות, מי שסיים קורס מפקחים-מבקרים באגף ועבד כמפקח-מבקר באגף במשך עשר שנים לפחות ומבקש להירשם כיועץ מס לא יאוחר משנה מהיום שבו חדל לעבוד באגף, פטור מבחינות לקבלת תעודה של יועץ מס (להוציא מבחינה או מהשתלמות במע"מ ובמס קנייה); וזאת בתנאי שהוכיח להנחת דעתו של הנציב שהוא בעל רמת ידיעות מספקת. עוד נקבע כי מי שעמד בתנאים אלה לא יהיה חייב בתקופת הכשרה אצל מייצג נישומים קודם לקבלת תעודת יועץ מס. בדוח שנתי 43 נכתב, כי הנציבות אישרה כיועצי מס מפקחים-מבקרים שפרשו, בלא להביא בחשבון את רמת ידיעותיהם, ואף אישרה כיועצי מס מפקחים-מבקרים שלפני תום תקופת עשר השנים בתפקיד נכשלו פעמים אחדות בבחינות.

מבקר המדינה ציינה בדוח שנתי 43, כי מתן תעודה של יועץ מס למי שלא עמד בבחינות ובלא בדיקת ידיעותיו הוא מעשה חסר אחריות. כדי שעובד יירשם כיועץ מס, אין די בכך שצבר ותק של עשר שנות עבודה כמפקח-מבקר, אלא עליו גם להוכיח רמת ידיעות נאותה, כבסיס לחוות דעתו של פקיד השומה, אם להמליץ עליו כמתאים לתפקיד.

בעקבות הביקורת הודיעה הנציבות למשרד מבקר המדינה, כי להבא כל מפקח-מבקר שיפרוש כעבור עשר שנות עבודה או יותר חייב יהיה לקבל חוות דעת על ידיעותיו מפקיד השומה במשרד שבו עבד או מסגנו; חוות דעת זו תעמוד לעיני מקבלי ההחלטה בעת הדיון בבקשת העובד לקבלת תעודת יועץ מס.

5. בדוח שנתי 43 נכתב, כי הנציבות אישרה כיועצי מס עובדים לשעבר שלא עמדו בתנאים הקבועים בתקנות למתן הפטור מהבחינות ומתקופת ההכשרה. היו בהם כאלה שלא עברו קורס מפקחים-מבקרים, ומקצתם אף לא השלימו עשר שנות עבודה.

בעקבות הביקורת התקבלה בנציבות החלטה בעל פה שלא יינתן פטור מבחינות או מהתמחות למי שלא השלים עשר שנות עבודה באגף כמפקח-מבקר. בביקורת המעקב נמצא, כי מאז הביקורת הקודמת נענו בשלילה בקשות לפטור מבחינות או מהתמחות שהגישו עובדי האגף אשר לא השלימו עשר שנות עבודה כמפקחים-מבקרים.

6. בדוח שנתי 43 נכתב, כי בתקופה שעד 1988 אישר הנציב לרשום כיועצי מס, לתקופה קצובה, כמה עובדים שלא עמדו בכל הדרישות, בתנאי שבמהלך התקופה שנקבעה ישלימו את כל הדרוש למילוי תנאי הכשירות. הנציבות לא בדקה אם יועצי מס אלה אכן השלימו את החסר. במהלך הביקורת מצא משרד מבקר המדינה שלושה מקרים כאלה. בעקבות הביקורת הורתה הנציבות לבדוק מי מבין יועצי המס שאושרו לתקופה קצובה לא השלימו את כל הדרוש למילוי תנאי הכשירות.

ביקורת המעקב העלתה, כי הנציבות השעתה מפעילות כיועצי מס את שלושת יועצי המס האמורים ועוד שבעה יועצים שקיבלו תעודה לתקופה קצובה ולא השלימו את החסר.

הנציבות הודיעה למשרד מבקר המדינה ב-4.10.94, כי היא כבר ערוכה לקיים מעקב אחר מי שקיבלו רשות לייצג נישומים לתקופה קצובה (מועמדים לקבלת תעודת יועץ מס), וכי תשעה את מי שלא עמדו במלוא הדרישות בתקופה שהוקצבה להם.

7. בדוח שנתי 43 נמצא, שעשרה יועצי מס, אשר עוד קודם לפרישתם היו רכזים ומפקחים במשרדי השומה, ייצגו נישומים במשרדי השומה שעבדו בהם, מעשה אשר לכאורה אינו מתיישב עם הוראות חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-1968, בלי שעובדי משרדי השומה גילו עירנות לכך. תשעה מאותם יועצי מס ייצגו זמן קצר לאחר פרישתם נישומים שטיפלו בהם קודם לכן בתוקף תפקידם באגף. הייצוג של שלושה מהם היה אף לאותן שנות מס שבהן עסקו כמפקחים באגף. אחד מבין אלה ייצג "בשנת הצינון" נישומים בפני עובדים שהיו כפופים לו עד שפרש.

בנובמבר 1992, עם סיום הביקורת הקודמת, הפיצה הנציבות נוהל מקיף בנושא ייצוג נישומים במשרדי האגף, שמטרתו לרענן את ההוראות שכבר היו קיימות בנדון. עם זאת העלתה ביקורת המעקב, כי הנציבות לא נקטה פעולות ממשיות כדי לוודא שהוראות החוק בדבר ההגבלות שלאחר הפרישה אינן מופרות.

בספטמבר 1994 הודיעה הנציבות שהיא שוקלת רישום ממוחשב של עובדים שפרשו ומחזיקים בתעודת יועץ מס. הרישום יכלול גם את מועד פרישתם של יועצי מס אלה ואת ציון משרד השומה שבו הם עבדו וכן את החוליה שבה הועסקו בשנת העבודה האחרונה. תשומת לבם של המפקחים המטפלים תופנה לכך, שעל המייצגים האמורים חלים הכללים לפי "חוק הצינון". כן יונחו המפקחים המטפלים לבדוק אם חוק שירות הציבור, הגבלות לאחר פרישה - שנת הצינון - אינו חל על תיק שהיה בטיפולו של עובד שפרש.